

Fülöp Tünde - L. Ritók Nóra jubileumi tárlata (Berettyóújfalu, 2020. július 2.)

„...istenem, hova lesznek a régi ruhák rongyai, volt énünk tevés-vevése, elszállt, időközi napok, jeltelen órák nyoma! Milyen jó volna mindent visszakeresni; ifjúságunk tarka perceit, szavaink dallamát, ruhánk, hajunk régi színét s az akkori napsugárét, mely szökdelt és fényesedett rajtunk! És minden velünk történtnek elfeledett, nem is tudott okait, melyek ott rejtőznek bizton e kiveszett vagy begubózott napok szürke mélyén, a lelkünk valami titkos redője mögött. Jó volna most - mert minden dolog közül e nagyvilágon magamnak mégis én vagyok a legérdekesebb -, ha itt egyszer színét hagyja minden, és elszürkül körülöttünk a tájék; csak azokat a napokat vesztettük el igazán, amelyekre nem emlékszünk...”

Kaffka Margit szavaival köszöntöm sok szeretettel önöket és a 60 éves L. Ritók Nórárt jubileumi kiállításának megnyitóján. Isten éltesen, Nórika!

A Színek és évek hősnője és Ritók Nóra életeseményei között aligha lehet erős kötésekkel találkozni. Képtelenségnek tűnhet a dzsentrivilág kényszerű törvényeinek behódoló asszony és kortársunk, a méltán elismert, nagyszerű grafikusművész közötti kapcsolat. Aki nem mellesleg kiváló szakmai felkészültségű pedagógus és példamutató ember.

Miért jutott mégis eszembe a regény, amikor felkérést kaptam a nyitóbeszédre, és betekinthessem a tárlat anyagába?

Egyrészt – egészen banálisan – a cím (Színek és évek) bátorított a párhuzamok keresésére, hisz a grafikákra tekintve visszafogottságukkal elvarázsolnak a színek, lenyűgöznek a finom árnyalatokból szőtt csodák; s gyengéden megkötnek a lepergő évekből, az elmúlt időkből ránk maradt emlékek, melyek öleléséből nem tudunk, sőt, nem is akarunk szabadulni.

Elmosódottak, mégis felrepiútenek, súlytalanul egészen a mennyboltig lebbentenek az Égig érő tavasz tompa kékjei. Ahogy a lepkének, úgy nekünk is békét ígérnek a Vendég a kertben árnyékos zöldjei, és a szívünkre nehezednek a Tavaly még lakták rozsdás barnái.

A saját élettörténetünkből is derengő fák, virágok, biztonságot kereső madarak, házak, szobák, áttetsző csipkefoszlányok, karcsú lámpák, mives porcelánok emlékei elfeledettnek gondolt, tiszta érzéseket ébresztenek bennünk, bensőséges teret, az otthon ringató illatát vonják körénk, átkarolnak meghittén. Magától értetődő természetességgel lépünk Nóra világába, hazaérkezünk.

A regényből a jubileumi tárlathoz illőnek éreztem még a keresés motívumát is. A parabola persze nem teljes, mint minden példázat, ez is sántít.

Pórtelky Magdának a neki előre kijelölt szerep szerint kell **valakinek** lennie a szülővárosában, vagyis férjhez menni egy megyei hivatalnokhoz. Kitörne, szabadabban élne, de boldogságkeresése egy lelki gazdagságot mutató, ám megalkuvásra kényszerülő asszony kínlódása marad csupán.

A szabad ember, Nóri keresése más! Az ő belső készítése a harmónia utáni vágyakozás.

„A rajzok a napjaim, a lelkem lenyomatai – mondja. Van, hogy ’gubancosabbak’, máskor szelídebbek. Keresem velük azt a világot, amit magam körül már nem találok. A természetben, a régmúlt tárgyaiban még igen. Hiányzik a harmónia... a bensőséges, tiszta üzenetek... Ezt próbálom megrajzolni, hogy ezáltal létrehozam magamban is.”

Nóri autonóm művész, független gondolkodó, alkotó ember. Amikor véleményt formál, tanít, rendkívüli türelemmel és empátiával nehéz sorsú embereken segít, rajzol, megengedheti, mert megteremtette magának a szabadságot. A saját tisztességes, felelősségteljes, hiteles értékrendje szerinti megszólalás, tanítás, alkotás szabadságát.

Nemcsak művészetének, hanem egész életpályájának alappillére, hogy együttgondolkodásra, párbeszédre biztat – nem kinyilatkoztat. Akiket magukkal ragadnak a rajzai, örömmel hagyják, mert szelíd erejük lélekgyógyító; akik ráhangolódnak az általa képviselt gondolkodásmódra, kényszer nélkül teszik, ugyanis rácsodálkoznak a nyitottságára, a kreativitására, a munkabírására, az érzékenységére, az új, a más iránti fogékonyságára... Biztosan tudom, hogy sokan úgy érezzük: Nóri közelében, a rajzai ölelésében tisztább, jobb emberek leszünk.

A világról alkotott elképzelései nem rekednek meg az eszmék síkján! A grafikus munkájának gyümölcseként műalkotásokká, a pedagógus sikereként önfeledt gyermeki alkotásokká, a szociális segítő tevékenységének eredményeként gyakran sorsfordító tettekké nemesülnek.

És a világ észreveszi ezeket a tetteket. Visszajelez tárlatok rendezésével, hazai és külföldi szakmai fórumok meghívásaival, támogatásokkal, lassan, de biztosan alakuló együttműködési készséggel, mindhárom területen elnyert díjakkal, kitüntetésekkel; - és ami legalább ennyire fontos – egy biztató kacsintással, egy lelkesítő kézfogással, egy szeretetteljes mosollyal. Elismeri és megerősíti Ritók Nórát abban, hogy a maga választotta irány jó. A rá szabott, a neki való ösvényen érdemes továbbhaladnia – az új lehetőségekre nyitottam, de a tőle megszokott tisztességgel, egyenes léptekkel.

Művészi útjáról így vallott: *„Változik ez is. Régebben figurálisabb voltam, az ember a legtöbb rajzomon helyet kapott. Aztán már nem volt fontos. Persze így*

is ott van: az összerakott virágoskertekben, a régi bútorokban, házakban, fákban...”

Hogy is van ez? Már nem fontos az ember? Dehogyanem, mi több, egyre fontosabb!

Ahogy '95-ös csodaszép színes grafikai sorozatán láthatjuk Hunort és Magyart a csodaszarvas nyomába eredni, Belár és Dúl lányait, amint tündérré táncolják magukat, ugyanúgy látjuk (illetve érezzük) az ember jelenlétét a friss rajzokon is.

Igenis ott van a kivételes alkalmakkor megnyitott tisztaszobában az ágyat tornyozó asszony; ott a szempár, amely az összetákolt hátsó kerítésen billegő madarakat lesi; a fészket kereső madarak szívdobbanásával együtt halljuk a békére, nyugalomra, biztonságra vágyó védtelen gyermek sóhajtását is; érzékeljük a tél komorságából a tavaszi világosságba igyekvő ember lépteinek zaját.

Remélem, jól értem! A képekről a figurák tűntek el, az ember sohasem. Az ábrázolása nem fontos, a jelenléte viszont így vagy úgy, örök!

Milyen furcsa helyzetben vagyunk! Jubileumot ünnepelni, születésnapot köszönteni jöttünk, és ajándékot mégis mi kapunk.

Őszintén szólva, én nem bánom, köszönettel elfogadom, ha... Ha felmászhatunk, ha beengednél a csöppnyi lámpaolajszaggal keveredő levendula illatú toronyszobádba. Ha megfognád a kezünket – és biztosan megfogod, mert mindig úgy szoktad –, és a küszöbről beinvitálnál, Nóri. Ha nézhetjük, amit te nézel -ez kevés!-, ha láthatjuk, amit te látsz.

Úgy, ahogy te látod? Nem hiszem, hogy ragaszkodnál hozzá.

Az ablakpárkányra könyökölünk és beszélgetünk. Mesélünk és mesélsz. És nézelődünk, és te hagyod, sőt, unszolsz bennünket, hogy a mi retinánkon keletkező kép a mi idegpályáinkon keresztül a mi agyunk látókérgébe jusson. És mert, ugye, jól csak a szívével... Rongyosra nyútt gondolat, de végül a kép mégiscsak tényleg a szívünkbe jut.

Ez a te ajándékod nekünk: segítesz, hogy mindannyian keressük, megtaláljuk, őrizzük és értékeljük a magunk harmóniáját.